

УДК 796.332.092(=163.41)(497.5)"1992/1993"

DOI <https://doi.org/10.31212/tokovi.2023.1.gul.163-184>

Оригинални научни рад/Original scientific paper

Примљен/Received: 20. 1. 2023.

Прихваћен/Accepted: 23. 3. 2023.

Милан ГУЛИЋ

Институт за савремену историју, Београд

milan.gulic@gmail.com

Небојша СТАМБОЛИЈА

Институт за савремену историју, Београд

nstambolija@yahoo.com

**У предасима између битака:
Прво фудбалско првенство Републике Српске Крајине 1992/1993.**

Апстракт: У чланку се описују околности које су довеле до оживљавања спортских дешавања на простору Републике Српске Крајине у другој половини 1992. године, привремено прекинутих због ратних дејстава. Такмичења су најприје покренута у фудбалу, као далеко најпопуларнијем спорту. Након што се први дио такмичења завршио по регионалном принципу, побједници пет регионалних такмичења сусрели су се на завршном турниру у Глини почетком августа 1993. године. Титулу првог фудбалског првака Републике Српске Крајине освојила је екипа домаћина Баније из Глине, испред Шпарте из Белог Манастира. Рад је писан на основу крајишке и спортске штампе из Србије, релевантне литературе, грађе из хрватских архива и објављених сјећања.

Кључне речи: Грађански рат у Хрватској, Република Српска Крајина, фудбал, прво фудбалско првенство, Глина, Банија, Динара, Шпарта, Хајдук Мирко, Беговача

Уводна разматрања

Премда су дезинтеграциони процеси потресали југословенску државу готово све вријеме њеног постојања, до својеврсне кулминације дошло је поткрај осамдесетих година XX вијека. Неријешени национални проблеми, сепаратистичке тенденције у појединим републикама и

покрајинама, нефункционалност савезне државе и озбиљна економска криза, праћени порастом националних тензија и нетрпељивости, довели су до слома Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ). Најаву потпуног заостравања у односима између народа и република, а онда и колапса друге југословенске државне заједнице, представљали су први вишестраначки избори послје 1938, на којима је, у појединим републикама, дошло до побједе радикалних националистичких и сепаратистичких снага. Проблеми су нарочито дошли до изражаја у двије етнички мјешовите републике – Хрватској и Босни и Херцеговини. Уставне промјене у Хрватској, на којима су инсистирале нове републичке власти, нису добро прихваћене у српским срединама, а заострена реторика, појачана незаљеченим ранама из прошлости, довела је до погоршања прилика у тој републици у другој половини 1990. Референдум о српској аутономији и блокаде саобраћајница усред туристичке сезоне показали су сву озбиљност ситуације.¹

У таквим околностима дио српског народа у Хрватској кренуо је путем територијалног организовања – створена је Заједница опћина Сјеверне Далмације и Лике, из које је 21. децембра 1990. настала Српска Аутономна Област (САО) Крајина. У наредним мјесецима Хрватска је била све даље од Југославије, а Крајина све даље од Хрватске, премда је на свом почетку замишљена као територијална аутономија српског народа у Хрватској и Југославији. Дефинитивна потврда тога дошла је 21. фебруара 1991, када је Сабор Републике Хрватске усвојио *Резолуцију о прихватању поступка за раздруживање СФРЈ и о могућем удруживању у савез суверених република*, и 28. фебруара, када је на заједничкој сједници Извршног вијећа САО Крајине и Српског националног вијећа донијета *Резолуција о раздруживању Републике Хрватске и Српске Аутономне Области Крајина*.²

У наредним данима и недјељама низали су се оружани сукоби, почевши од Пакраца, преко Плитвичких језера, па до Борова, путовања

-
- 1 Више о посљедњим годинама СФРЈ: Davor Marijan, *Hrvatska 1989.–1992. Rađanje države*, (Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2017); Коста Николић, *Југославија, последњи дани 1989–1992.*, I, „Сви Срби у једној држави“, (Београд: Службени гласник, 2019); Коста Николић, *Југославија, последњи дани 1989–1992.*, II, *Људи мржње, земља смрти*, (Београд: Службени гласник, 2020).
 - 2 „Крајина раздружена од Хрватске“, *Нова ријеч*, 18. 3. 1991, 1; „Резолуција о раздруживању Р. Хрватске од САО Крајине“, *Гласник Крајине*, 2. 4. 1991, 1; Milan Gulić, „I serbi di Krajina e la fine della Jugoslavia socialista: dalla proclamazione della Repubblica all disfatta militare (1990–1995)“, *Rivista di Studi Politici* 2–3/2021, 107–108.

су постала све несигурнија, везе су у потпуности прекинуте, а рат је дефинитивно почео. У таквим приликама, утихнула су спортска такмичења, а ко је бољи и јачи више се није одлучивало на спортским бориштима, већ на првој линији фронта, док су једнобојне или дресове у шареним бојама, замијениле униформе у маскирним бојама. Сабор Републике Хрватске је 25. јуна 1991. усвојио *Уставну одлуку о суверености и самосталности Републике Хрватске и Декларацију о успостави суверене и самосталне Републике Хрватске*. Српски одговор на то је било стварање још двије аутономне области. Још истог дана је на засједању Велике народне скупштине у Борову дефинитивно уобличена Српска Област (СО) Славонија, Барања и Западни Срем (СБЗС), док је у Пакрацу 12. августа 1991. проглашена Српска Аутономна Област Западна Славонија.³

У Хрватској се, током љета и ране јесени 1991, рат даље распламсао, пошто су отпочеле Битка за Вуковар и тзв. Битка за војарне, којом су републичке оружане снаге настојале да преузму објекте и опрему Југословенске народне армије (ЈНА). Коначно, када је 8. октобра 1991. истекао тромјесечни мораторијум на одлуку о проглашењу хрватске независности, који је договорен са преговарачима Европске заједнице (ЕЗ) на Брионима, Сабор Републике Хрватске је усвојио *Одлуку о раскиду државно-правне везе на темељу којих је заједно са осталим републикама и покрајинама творила досадашњу СФРЈ*. Међутим, у тренутку када је дефинитивно прогласила независност, Хрватска је на својој територији имала три српске аутономне области, у којима није вршила никакву ефективну контролу, војску савезне државе, коју је сматрала за непријатељску и окупаторску, као и рат, који је пламтио свом силином.

Током октобра и новембра 1991. дошло је до кулминације борби око Вуковара, а хрватске оружане снаге су покренуле три нападне операције: Оркан '91, Откос 10 и Папук '91. Осим тога, с обје стране линије фронта за све то вријеме владала је језива атмосфера страха, која је проузроковала протјеривање више десетина хиљада људи. С територија под контролом хрватских оружаних снага бјежали су Срби, док су из подручја под контролом српских оружаних формација бјежали Хрвати. У таквој ситуацији, у првој половини новембра 1991. покренута је мировна

3 „Уставни закон Српске Области Славонија, Барања и Западни Срем“, *Службени гласник Српске области Славонија, Барања и Западни Срем*, 19. 12. 1991, 2–5. Више о српском аутономном организовању у Хрватској: Milan Gulić, „The Birth of Republic of Serb Krajina“, *Repeating History 1941–1991? Two break-ups of Yugoslavia as repeated History? Serbian perspectives*, ed. Predrag J. Marković, Bojan B. Dimitrijević, (Belgrade: Institute for Contemporary History, 2021), 305–316.

иницијатива, а за преговоре са зараћеним странама задужен је, као лични изасланик генералног секретара Уједињених нација (УН), бивши амерички државни секретар Сајрус Венс. Преговори су уродили плодом, па је 11. децембра 1991. усвојен концепт мировне операције, према којем би дијелови Хрватске, у којима су Срби већина или значајна мањина становништва, а у којима су међуетнички сукоби прерасли у оружане борбе, постали Заштићене зоне Уједињених нација (United Nations Protected Areas – UNPA). Радило би се о демилитаризованим подручјима, у којима би биле распуштене, демобилисане или уклоњене све оружане формације, а распоређене Заштитне снаге Уједињених нација (United Nations Protection Force – UNPROFOR).⁴

Осим тога, током децембра 1991. Арбитражна комисија Мировне конференције о Југославији, познатија као Бадинтерова комисија, закључила је да се Југославија налази у стању распада, а Европска заједница је позвала југословенске републике да аплицирају за међународно признање. Незадовољна концептом мировне операције и уплашена од скорог признања хрватске независности, САО Крајина је донијела одлуку о подизању на ранг републике, са жељом да ојача своју позицију – како на унутрашњем, тако и на спољашњем плану. У Книну је 19. децембра 1991. свечано проглашена Република Српска Крајина (РСК), али је процес њеног потпуног територијалног заокруживања довршен на скупштинском засједању у Борову 26. фебруара 1992, када су се три српске аутономне области – САО Крајина, САО Западна Славонија и СО Славонија, Барања и Западни Срем дефинитивно ујединиле.⁵ Премда су, до краја њеног постојања, ове три области задржале одређени вид посебности и аутономности

4 Хрватски меморијално-документацијски центар Домовинског рата (ХМДЦДР), 21. кордунашки корпус Српске војске Крајине (196), кутија 1029/1, Концепт за мировну операцију Уједињених нација у Југославији договорен на основу разговора југословенских лидера са господином Сајрус Р. Венсом, личним изаслаником генералног секретара Уједињених нација и Марак Гулдингом, подсекретаром у Уједињеним нацијама за специјалне политичке послове, новембар/децембар 1991.; „Плави шлемови на границама крајина“, „Тампон зона између Срба и Хрвата“, *Политика*, 10. 11. 1991, 1–2; „Плави шлемови за Хрватску“, *Вечерње новости*, 10. 11. 1991, 2; „Што нам доносе плави шлемови“, *Српска нова ријеч*, 20. 1. 1992, 21; „Plan mirovne операције UN за Jugoslaviju“, *Međunarodna politika*, 1. 2. 1992, 9–11.

5 Више о проглашењу РСК: Милан Гулић, „Проглашење Републике Српске Крајине: у сјенци Венсовог плана“, *Грађански рат у Хрватској 1991–1995*, XI–XII, Зборник радова, ур. Милојко Будимир, (Београд: Удружење Срба из Хрватске, Српско културно друштво Зора, 2016), 274–337; Milan Gulić, „Paralelna vlada Riste Matkovića 1992. Prilog proučavanju političkih sukoba u Republici Srpskoj Krajini“, *Istorija 20. veka* 1/2021, 153–174.

у дјеловању, РСК је, барем формално, била јединствени државни и политички организам.

С обзиром на то да је Резолуцијом 743 Савјета безбједности (СБ) 21. фебруара 1992. усвојен план мировне операције, РСК је почела свој живот као заштићена територија, тј. УНПА зона. Распоређивање УНПРОФОР-а почело је у првој половини априла 1992, а завршено је у другој половини јула исте године. Како је Венсовим мировним планом предвиђена демилитаризација, из УНПА зона су се повукле све оружане формације које нису потицале с тог простора, док су оне које јесу потицале с тог простора распуштене, а људство демобилисано.⁶ Укупно узевши, потписивање Сарајевског примирја, усвајање Резолуције 743 и долазак УНПРОФОР-а на зарађено подручје, омогућили су какву-такву нормализацију прилика у РСК, па се поново размишљало и о „споредним“ стварима, какав је спорт.

Обнова спортских такмичења у Републици Српској Крајини

Када је такмичарска сезона 1990/91. приведена крају, спортски клубови с подручја које је касније постало РСК завршили су своје учешће у такмичењима у оквиру спортских савеза Републике Хрватске.⁷ Када је нова сезона, 1991/92. требало да почне, донијета је одлука да се за клубове с подручја под српском контролом „замрзне натјечање услијед ратног стања у нашој републици те немогућности натјечања у тим подручјима“.⁸ Почетком августа 1991, у Србу (код Доњег Лапца) одржан је састанак групе спортских радника, на којем је формиран Иницијативни одбор, који је

6 „Izveštaj Butrosa Galija Savetu Bezbednosti“, „Rezolucija Saveta Bezbednosti 743 o Jugoslaviji“, *Međunarodna politika*, 1. 3. 1992, 9–14; Zvonimir Baletić, „UNPROFOR in Croatia“, *Politička misao* 2/1993, 44–54; Ivica Miškulin, „Republika Hrvatska i mirovna operacija Ujedinjenih naroda: kada, kako i zašto je došlo do njene realizacije?“, *Historijski zbornik* 1/2011, 121–159.

7 Треба напоменути да се за многе клубове с подручја под српском контролом, а због заостравања ситуације и почетка оружаних сукоба, прољећни дио такмичења у сезони 1990/91. одвијао уз доста проблема. Екипе из Сјеверне Далмације, као дијела САО Крајине, из безбједносних разлога спорадично нису одлазиле на гостовања. У исто вријеме, ни долазак клубова из остатка Хрватске на то подручје није био сигуран, па је у више наврата изостао – Drago Kovačević, *NK Dinara Knin 1913–2013. Ni manjeg grada ni većeg kluba*, (Београд: Удружење бивших играча и пријатеља НК „Dinara“ Knin-Београд, 2013), 66–67; Љупче Мандић, *НК Буковица Кистање 1969–2019: једна прича*, (Кистање: Организациони одбор за обиљежавање 50 година НК Буковица, Опћина Кистање, 2019, 119–120).

8 Милан Гулић, „Кордун у рату 1991–1995.“, *Кордун: од Војне границе до Републике Српске Крајине 1881–1995.*, ур. Момчило Павловић, (Београд: Институт за савремену историју, 2018), 627–628.

имао задатак да предузме кораке у циљу стварања фудбалске организације клубова с подручја САО Крајине. Међутим, услјед распламсавања ратног пожара, све активности око формирања фудбалске организације и обнове фудбалских такмичења су замрле. Тек пошто је почело спровођење мировног плана, закотрљала се лопта на теренима Сјеверне Далмације и Лике. У периоду од марта до маја 1992, у организацији поменутог Иницијативног одбора одиграно је неформално такмичење клубова из Сјеверне Далмације и Лике. Једанаест тимова се надметало у лигашком такмичењу по једноструком бод-систему, а највише успјеха је имала „Буковица“ из Кистања (код Книна), која се због тога сматра првим, доиста незваничним прваком РСК.⁹

Да ће се спортски живот одвијати упркос свему, видјело се и по томе што је Министарство просвјете, културе и физичке културе образовано још у оквиру Владе САО Крајине (мај–децембар 1991), а дјелатност је наставило и у првој Влади РСК, коју је предводио предсједник РСК Милан Бабић (децембар 1991 – фебруар 1992). У првој јединственој Влади РСК, коју је 26. фебруара 1992. формирао Здравко Зечевић, образовано је Министарство физичке културе и спорта, а за министра је именован Давид Растовић. Наредни корак у стварању институционалног оквира, као предуслова за обнову фудбалских такмичења, представљало је образовање Фудбалског савеза Републике Српске Крајине (ФС РСК), који је формиран у Србу 25. јула 1992, као први организовани струковни спортски савез у РСК. Фудбалски савез РСК основан је тога дана и на том мјесту у част друге годишњице Српског сабора у Србу, на којем је 25. јула 1990. усвојена *Декларација о суверености и аутономији српског народа* и формирано Српско национално вијеће. За предсједника ФС РСК изабран је Љупче Мандић, као представник Фудбалског клуба (ФК) „Буковица“ из Кистања, за замјеника предсједника Драган Мирић, представник ФК „Партизан“ из Коренице, а за генералног секретара Јован Вученовић, представник ФК „Динара“ из Книна.¹⁰ За сједиште ФС РСК одређен је Книн, престоница РСК и сједиште већине институција.¹¹

9 Мандић, *НК Буковица Кистање 1969–2019: једна прича*, 121–123.

10 Потпуно кидање веза са Загребом и крвави грађански рат, који је обиљежио 1991, одразили су се чак и на језик, па се у јавном простору све више користио екавски изговор, а из употребе су избациване ријечи које су означене као „хрватске“. С тим у вези, и дотадашњи ногометни клубови постали су фудбалски клубови, премда је становништво на крајинском подручју у свакодневној комуникацији већином наставило да користи термин „ногомет“.

11 *Први фудбалски шампионат Републике Српска Крајина у сезони 1992/93.*, ур. Вељко Стамболија, (Глина: Информациони центар Скупштине општине Глина, Фудбалски клуб Баница – Глина, 1993), 8; Јован Вученовић, „Неколико прилога за историју спорта

За све вријеме постојања РСК, њен фудбалски савез је остао најорганизованији спортски савез, што не треба да чуди, с обзиром на популарност фудбала као спорта и распрострањеност фудбалске организације и фудбалских такмичења на том простору и прије почетка рата. У оквиру ФС РСК дјеловало је пет регионалних фудбалских савеза: Регионални фудбалски савез (РФС) Сјеверна Далмација и Лика, са сједиштем у Книну; Регионални фудбалски савез Банија и Кордун, са сједиштем у Петрињи; Регионални фудбалски савез Западна Славонија, са сједиштем у Окучанима; Регионални фудбалски савез Источна Славонија и Западни Срем, са сједиштем у Вуковару; и Регионални фудбалски савез Барања, са сједиштем у Белом Манастиру.¹²

Стварање фудбалске организације омогућило је да у сезони 1992/93. почне прво фудбалско првенство Републике Српске Крајине, које се играло по регионалном принципу, тј. у пет регионалних лига, а побједници су, на завршном турниру, одлучивали о првом шампиону. Надметања су почела у септембру 1992. Лигу Сјеверне Далмације и Лике чинило је 14 клубова, од којих осам личких, а шест сјевернодалматинских. Лигу Баније и Кордуна чинило је 12 клубова, од којих седам кордунашких, а пет банијских, док је у лиги Западне Славоније играло осам клубова, али је један одустао од даљег такмичења послје свега два одиграна меча. Лигу Источне Славоније и Западног Срема чинило је 15 клубова, од којих девет источнославонских, а шест западносремских, док је лигу Барање чинило десет тимова.¹³ Према томе, чак 59 клубова је могло да се сматра прволигашким у првој сезони фудбалских такмичења у

у Крајини“, *Република Српска Крајина. Десет година послје*, II, ур. Вељко Ђурић Мишина, (Београд: *Добра воља*, 2005), 36–38; Jovan Vučenović, „Sport i fizička kultura u Republici Srpska Krajina“, *Република Српска Крајина. Историјски и геополитички узроци формирања, окупација и посљедице: реферати и саопштења*, Зборник са научног скупа, ур. Момчило Суботић, Мирко С. Радаковић, Момчило Диклић, (Београд: Удружење Крајишки привредник, Институт за политичке студије, 2016), 210–237.

12 Vučenović, „Sport i fizička kultura u Republici Srpska Krajina“, 220–221; Kovačević, *NK Dinara Knin 1913–2013*, 67; Јован С. Вученовић, *Отети идентитет из подинарског завичаја. Забљешке о народу, обичајима, традицији, историји, култури, спорту и догађајима (отетим идентитетима) из завичаја Врличко-Цетинске Крајине и Книнске Крајине, записани послје 1995. године*, (Београд: Удружење прогнаника, избјеглица и интерно расељених грађана у отаџбини Србији Бусије насеље Бусије – Земун, Српско културно друштво Зора Книн – Београд, 2017), 253; Мандић, *НК Буковица Кистање 1969–2019: једна прича*, 124–125.

13 М. Демидић, „Фудбалско првенство Крајине“, *Српски глас*, 23. 11. 1992, 16; Borivoj Boro Novaković, *50 godina nogometa u Baranji (1947/48.–1996/97.)*, (Beli Manastir: Zavod za baranjsku povjesnicu, 2005), 75; Kovačević, *NK Dinara Knin 1913–2013*, 67.

РСК.¹⁴ Међутим, након што је јесењи дио такмичења завршен, а у зимској паузи, 22. јануара 1993. покренута је нападна Операција Гусар, познатија као *Масленица*, тј. почела је агресија хрватских оружаних снага на јужни дио РСК. С обзиром да се радило о најжешћим ратним дејствима последице 1991, обустављена су спортска надметања у западном дијелу РСК.

*Завршни турнир Првог фудбалског првенства
Републике Српске Крајине*

Када су оружане операције утихнуле, створени су какви-такви услови да се наставе спортска надметања. Међутим, било је прекасно да се игра прољећни дио фудбалског шампионата у западном дијелу РСК, па су покренуте припреме да се одржи барем финални турнир и тако оконча прво фудбалско првенство. Одлучено је да се као коначан узме поредак на табелама регионалних лига Сјеверне Далмације и Лике, Баније и Кордуна, и Западне Славоније, створен након јесењег дијела шампионата. Другим ријечима, јесењи прваци су постали побједници регионалних шампионата и добили су могућност да се боре за титулу првог шампиона РСК. С друге стране, прољећни дио првенства је у потпуности одржан у источном дијелу РСК. У Источној Славонији и Западном Срему лига је настављена 15. маја 1993, а посљедње коло те регионалне лиге одиграно је 25. јула. Барањска лига је почела прољећни дио првенства 6. јуна 1993, а такмичење је завршено почетком јула.¹⁵

Табела последице јесењег дијела првенства за Сјеверну Далмацију и Лику¹⁶

	Клуб	Мјесто	Одигране утакмице	Побједе	Неријешени резултати	Пораци	Гол-разлика	Бодови
1.	<i>Динара</i>	Книн	13	11	0	2	33:11	22
2.	<i>Велебит</i>	Бенковац	13	11	0	2	29:8	22

14 Док су регионалне лиге у Сјеверној Далмацији и Лици, на Кордуну и Банији, као и у Западној Славонији обухватиле све активне клубове с тих подручја, у Источној Славонији и Западном Срему, као и у Барањи постојале су и друге лиге, у којима се такмичило укупно 18 клубова.

15 Миле Совиљ, „Прави се заједничка репрезентација“, *Спорт*, 28. 5. 1993, 10; Жарко Жигић, „Настављено првенство у Првој и Другој барањској лиги. Гостима само бод“, *Спорт*, 8. 6. 1993, 7; Л. Папић, „Где путује титула?“, *Спорт*, 5. 7. 1993, 10; „Фудбалски распоред 1. лига Републике Српске Крајине“, *Вуковарске новине*, 22. 5. 1993, 8; „Дерби без победника“, *Вуковарске новине*, 31. 7. 1993, 8.

16 Миле Совиљ, „Скупо плаћена тврдоглавост“, *Спорт*, 9. 12. 1992, 10.

3.	Буковица	Кистање	13	9	2	2	32:7	20
4.	Рудар	Обровац	13	8	1	4	25:17	17
5.	Грачац	Грачац	13	7	2	4	20:16	16
6.	Јединство	Доњи Лапац	13	7	1	5	32:26	15
7.	Крбава	Удбина	13	7	0	6	37:18	14
8.	Партизан	Плашки	13	7	0	6	22:18	14
9.	Кричке	Кричке	13	5	3	5	20:20	13
10.	Устаник	Срб	13	5	2	6	26:29	12
11.	Партизан	Кореница	13	2	2	9	15:28	6
12.	Лика-МОЛ ¹⁷	Теслинград ¹⁸	13	3	0	10	14:32	6
13.	Плитвице	Плитвичка језера	13	2	0	11	19:58	4
14.	Јединство	Ислам Грчки	13	0	1	12	1:37	1

Табела послје јесењег дијела првенства за Банију и Кордун

	Клуб	Мјесто	Одигра- не утак- мице	По- бједи	Нерије- шени ре- зултати	По- рази	Гол- разли- ка	Бодови
1.	Банија	Глина	11	8	3	0	45:9	19
2.	Младост	Петриња	11	6	4	1	39:10	16
3.	Петрова Гора	Војнић	11	7	2	2	34:9	16
4.	Кордун	Крњак	11	4	5	2	19:15	13
5.	Младост	Костајница	11	4	4	3	25:14	12
6.	Младост	Топуско	11	4	4	3	22:12	12
7.	Вргинмост ¹⁹	Вргинмост	11	4	3	4	25:24	11
8.	ППГ ²⁰	Рујевац	11	3	5	3	13:18	11
9.	Слуњ	Слуњ	11	3	2	6	25:35	8
10.	Јединство	Двор	11	2	4	5	20:34	8
11.	Будућност	Кнежевић Коса	11	1	2	8	20:47	4
12.	б. мај	Вељун	11	0	0	11	7:67	0

17 МОЛ представља скраћеницу од *Марко Орешковић Лика*, што је назив радне организације металне индустрије из Личког Осика.

18 У вријеме Републике Српске Крајине Теслинград је био назив за Лички Осик.

19 До почетка рата клуб је носио назив „Јединство“, али је то име промијењено у склопу раскида веза с комунистичким наслеђем.

20 ППГ је скраћеница од Прва партизанска гимназија, која је формирана на ослобођеној територији у Рујевцу 20. новембра 1943, а према одлуци Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Хрватске (ЗАВНОХ). Више о томе: Branko Gulan, „Prilog istorijatu prve partizanske gimnazije“, *Vojno-istorijski glasnik* 1/1990, 247–262.

Табела послѣ јесењег дијела првенства за Западну Славонију²¹

	Клуб	Мјесто	Одигра- не утак- мице	Побје- де	Нерије- шени ре- зултати	Порази	Гол-раз- лика	Бодо- ви
1.	<i>Беговача</i>	<i>Шеовица</i>	6	6	0	0	33:8	12
2.	<i>Псуњ</i>	Окучани	6	4	1	1	15:5	9
3.	<i>Ветерани</i>	Окучани	6	3	1	2	13:11	7
4.	<i>Напредак</i>	Лађевац	6	3	1	2	12:14	7
5.	<i>СРСК</i> ²²	Смртић/ Ратковац	6	3	0	3	8:13	6
6.	<i>8. мај</i>	Гређани	6	2	0	4	6:17	4
7.	<i>Балкан</i>	Јасеновац	6	0	0	6	2:21	0
8.	<i>Папук</i>		-	-	-	-	-	-

Табела првенства Источне Славоније и Западног Срема²³

	Клуб	Мјесто	Одигра- не утак- мице	Побједе	Нерије- шени ре- зултати	Порази	Гол-раз- лика	Бодови
1.	<i>Хајдук Мирко</i>	Мирковци	28	20	4	4	72:25	44
2.	<i>Вутекс</i>	Вуковар	28	20	3	5	61:19	43
3.	<i>Вуковар</i>	Вуковар	28	18	3	7	62:34	39
4.	<i>Слога</i>	Борово	28	16	3	9	65:30	35
5.	<i>Борац</i>	Бобота	28	15	4	9	51:35	34

- 21 Са западнославонским лигашима, такмичећи се изван конкуренције, по четири утакмице одиграли су „Слобоштина“ из Врбовљана и „Градина“ из Трнаковца.
- 22 СРСК је скраћеница за Смртићко-ратковачки спортски клуб, како је названа екипа која је припадала Смртићу и Ратковцу, селима која су, због близине, дјеловала као једно.
- 23 Као што смо већ напоменули, осим прве, у Источној Славонији и Западном Срему постојала је и друга лига, коју је чинило десет клубова: „Кордун“ из Берака, „Слога“ из Пачетина, „Хајдук Вељко“ из Товарника, „Омладинац“ из Томпојеваца, „Бршадин“ из Бршадина, „Слобода“ из Петроваца, „Обилић“ из Клисе, „Душан Силни“ из Ловаса, „Миклушеви“ из Миклушеваца и „Обилић“ из Острова – Ж. В. „Обилић на врху“, *Спорт*, 9. 10. 1992, 10. Већ на први поглед види се да су називи неких од клубова последица ратних дешавања и жеље за истицањем српског националног предзнака. Клуб из Товарника некада се звао „Хајдук“, клуб из Клисе „Врандук“, а клуб из Ловаса „Партизан“. Треба напоменути да је таквих корака било и на хрватској страни.

6.	Борово	Вуковар	28	12	7	9	57:38	31
7.	Синђе-лић	Трпиња	28	13	1	14	45:51	27
8.	Видор	Сремске Лазе	28	9	6	13	42:58	24
9.	Негославци	Негославци	28	9	5	14	44:74	23
10.	Фрушко-горац	Илок	28	7	8	13	57:68	22
11.	БСК ²⁴	Бијело Брдо	28	9	4	15	39:50	22
12.	Даљ	Даљ	28	8	6	14	41:65	22
13.	Тења	Тења	28	9	3	16	34:56	21
14.	Раднички	Даљ	28	5	8	15	36:57	18
15.	Слога	Стари Јанковци	28	6	3	19	37:76	15

Табела првенства Барање²⁵

	Клуб	Мјесто	Одигра-не утак-мице	Побједе	Неријеше-ни резул-тати	Порази	Гол-раз-лика	Бодо-ви
1.	Шпарта	Бели Манастир	18	18	0	0	63:14	36
2.	Дарда	Дарда	18	9	4	5	40:28	22
3.	Борац	Кнежеви Виногради	18	9	2	7	44:42	20
4.	Братство	Јагодњак	18	7	6	5	24:24	20
5.	4. јули	Угљеш	18	8	2	8	40:32	18
6.	Полет	Каранац	18	7	2	9	42:48	16
7.	Беље	Кнежево	18	6	3	9	31:39	15
8.	Меце	Меце	18	4	5	9	36:47	13
9.	Јован Лазић	Болман	18	3	5	10	25:43	11
10.	Јадран	Шећерана	18	3	3	12	32:60	9

24 БСК је скраћеница од Бјелобрдски спортски клуб.

25 Као што смо већ напоменули, осим прве, у Барањи је постојала и друга лига, коју је чинило осам клубова: „Змај“ из Змајевца, „Ластавица“ из Грабовца, „Партизан“ из Луга, „Пролетер“ из Новог Чеминца, „Слога“ из Чеминца, „Слобода“ из Дубошевице, БСК из Брањине и „Барањац“ из Топоља – Жарко Жигић, „Дарђани држе корак“, Спорт, 14. 10. 1992, 7.

Фудбалски савез Републике Српске Крајине упутио је 4. јуна 1993. допис којим информише заинтересоване о својој намјери да организује завршни турнир за првог фудбалског првака. На допис су се јавили ФК „Банија“ из Глине и Фудбалски савез Белог Манастира, који су понудили „комплетну организацију, те бесплатан смјештај и исхрану за све екипе учеснице турнира, госте и службена лица, уз додатни културно-забавни програм“. Међутим, Влада РСК је 6. јула донијела одлуку да се завршни турнир за првака одржи у Бањалуци од 18. до 25. јула. Предвиђено је да комплетну организацију завршног турнира обави ФС РСК, док би трошкове пута и учешћа, у процијењеном износу од око 15.000 њемачких марака, сносили клубови учесници. Међутим, у врху фудбалске организације нису били задовољни овом одлуком, па су на састанку, који је одржан 13. јула, предложили Влади РСК да се прихвати понуда ФК „Банија“.²⁶

Конечна Одлука о организовању фудбалског турнира за првака Републике Српске Крајине усвојена је на 57. сједници Владе РСК, која је одржана у Книну 20. јула 1993, а на основу приједлога ФС РСК од 13. јула. Захваљујући томе, финални турнир првог фудбалског првенства РСК одржан је од 1. до 6. августа 1993. у Глини и Петрињи, а домаћин је била ФК „Банија“ из Глине. Домаћин турнира је имао задатак да осигура 120 лежајева у хотелу, да сноси трошкове исхране за све екипе и остале учеснике турнира, да изврши припрему игралишта, да осигура струју и топлу воду у свлачионицама, да организује редарску службу и договори присуство органа Секретаријата унутрашњих послова (СУП) и Српске војске Крајине (СВК), као и да обезбиједи здравствену заштиту за све екипе и остале учеснике турнира. Осим тога, домаћин је требало да обезбиједи „плакатирање“, рекламирање и разглас, као и све услове за рад телевизијских сниматеља, радио репортера и новинских извјештача. С друге стране, тимови учесници су морали да осигурају аутобусе, спортску опрему, клупску заставу и рекламе спонзора за своју екипу. Влада РСК се обавезала да ће осигурати један прелазни пехар за првака РСК, пет мањих истовјетних пехара у трајном власништву за регионалне прваке, као и „нафтне деривате

26 ХМДЦДР, Влада Републике Српске Крајине (4), Министарство просвјете Републике Српске Крајине (04–1–10), Бр. 01–16–264/93; *Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.–1995. Dokumenti*, X, *Dokumenti institucija pobunjenih Srba u Republici Hrvatskoj (srpanj–prosinac 1993.)*, ur. Mate Rupiћ, Slaven Ružić, (Zagreb/Slavonski Brod: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2011), 8–13.

без накнаде за превоз свих екипа и осталих учесника турнира према стварним потребама“.²⁷

Сви тимови, судије, делегати и остали учесници смјештени су у хотелу Топлице у Топуском, познатом бањском лијечилишту на подручју Општине Вргинмост, а утакмице су се играле на игралишту ФК „Банија“ у Глини и ФК „Младост“ у Петрињи. По доласку у Топуско, госте је поздравио Миле Паспаљ, предсједник Скупштине РСК. Учествовали су: ФК „Динара“ из Книна, побједник првенства РФС Сјеверна Далмација и Лика; ФК „Банија“ из Глине, побједник првенства РФС Банија и Кордун; ФК „Беговача“ из Шеовице (код Пакраца), побједник првенства РФС Западна Славонија; ФК „Хајдук Мирко“ из Мирковаца, побједник првенства РФС Источна Славонија и Западни Срем; и ФК „Шпарта“ из Белог Манастира, побједник првенства РФС Барања.²⁸

За „Динару“ су играли: Лазо Илић, Драган Тица, Лазо Цепина, Дадо Рујак, Жељко Јанковић, Невен Ђиђић, Миливој Жарковић, Саво Ђурица, Жељко Курбалија, Радослав Његић, Миодраг Веселиновић, Арсен Марјан,²⁹ Невен Карна, Данијел Добријевић, Душан Тица, Велибор Мирчетић, Небојша Ожеговић, Сретко Ињац, Милан Вукашин и Валериј Шумаруна, а тренер је био Марко Галић. За „Банију“ су играли: Миодраг Јовић, Мирослав Јовић, Жарко Тамбић, Милан Вујасин, Милош Бјеливук, Ђуро Мраковић, Љубиша Ђурић, Дејан Сузић, Миломир Цревар, Симо Тепшић, Ђорђе Бадрић, Милић Малић, Данко Коркут, Небојша Вигњевић, Зоран Боромиса и Перо Шикања, док је тренер био Милан Мркаљ.³⁰

27 ХМДЦДР, Влада РСК, Министарство физичке културе и спорта Републике Српске Крајине (04–01/12), Бр. 05–3–753/93; *Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.–1995. Dokumenti*, X, 39–47; М. Совиљ, „Одређен домаћин завршног турнира за првака Републике Српске Крајине. Глина у центру“, *Спорт*, 29. 7. 1993, 7.

28 *Први фудбалски шампионат Републике Српска Крајина у сезони 1992/93.*, 3; Ковачевић, *NK Dinara Knin 1913–2013*, 68; Вученовић, „Sport i fizička kultura u Republici Srpska Krajina“, 224–225; Вученовић, *Отети идентитет из подинарског завичаја*, 254.

29 Арсен Марјан је изградио најзначајнију фудбалску каријеру из ове генерације *Динаре*, а можда и од свих учесника завршног турнира првог фудбалског првенства РСК, пошто је, касније, играо за београдске клубове: *Милиционар*, *Звездара*, *Железник*, *Београд* и *Раднички*, као и за *Зету* из Голубоваца. На Кипру је играо за *Аполон* из Лимасола, а у Грчкој за: *Пансераикос* из Сера, *Илисијакос* из Атине, *Фостирас* из Тавроса и *Анагениси* из Кардике – Ковачевић, *NK Dinara Knin 1913–2013*, 155, 159.

30 Треба напоменути да је *Банија* специјално за финални турнир ангажовала четири играча са Кордуна, а све у циљу да се организација турнира искористи за освајање титуле шампиона РСК. Доведени су: Милош Бјеливук, Миломир Цревар, Милић Малић и Данко Коркут – Душко Дејановић, „Sport na Kordunu u odbrambeno otadžbinskom ratu 1991–1995“, *Kordun u ratu 1990–1995, zbornik*, ur. Đuro Škaljac, (Beograd:

За „Беговачу“ су играли: Долинић, Боро Вулетић, Гелић, Радић, Мађер, Вукадиновић, Стојан Лукић, Станковић, Милан Ђосић, Курушић, Србљанин, Судар, Голић и Вукадиновић, док је тренер био Анђелко Лакетић. За клуб „Хајдук Мирко“ играли су: Драган Нединић, Небојша Кавић, Бошко Чавић, Жарко Млађен, Недељко Словаковић, Дамир Шкампић, Ристић, Ракић, Предраг Прибичевић, Милан Кнежевић, Живадиновић, Стојановић, Мика Чаврић, Саша Лешић, Ненад Живковић, Милош Милиновић и Илија Белић, док је тренер био Јово Крмар. Коначно, за „Шпарту“ су играли: Славен Билић, Кутлић, Лапац, Драган Страјнић, Срећко Бандов, Живановић, Лацо, Велибор Лончар, Златко Новак, Боро Ливазовић, Даничић, Горан Левачић, Драган Умичевић и Зоран Глумац, док је тренер био Андрија Урукало.³¹

За суђење утакмица на финалном турниру одређена је по једна судијска тројка из сваког регионалног фудбалског савеза. Из Сјеверне Далмације и Лике дошао је као главни судија Тодор Шљивар из Голубића (код Книна), док су помоћне судије били Петар Берић из Чисте Мале (код Книна) и Васо Каблар из Голубића (код Книна). С Баније и Кордуна стигли су Душан Бандур из Глине, као главни судија, и његови помоћници Саван Жилић из Петриње и Владо Кепчија из Двора. Из Источне Славоније и Западног Срема као главни судија дошао је Никола Драгић из Мирковаца, док су помоћне судије били Радивој Верчевић из Вуковара и Стеван Њежић из Негославаца. Коначно, из Барање је стигла судијска тројка, коју су чинили: Душан Рудић из Белог Манастира, као главни судија, и његови помоћници Станко Вукосављевић и Јован Зечевић, обојица из Белог Манастира.

На дан отварања финалног турнира, ФС РСК и пет клубова учесника послали су апел Међународном олимпијском комитету (МОК), с молбом „да се ангажује у заустављању овог рата“. У апелу је наглашено да су „спортисти РСК бојно поље замјенили спортским пољем“ и „смогли снаге и храбрости“ да организују шампионат у фудбалу. На крају, плата је недвосмислена порука: „Наша је жеља и порука да се сва бојна поља у свијету замјене спортским стадионима. Нека Вам наша трагедија послужи као опомена, а наша жеља да играмо фудбал као путоказ да се

Udruženje boraca Korduna, *Osme kordunaške NO udarne divizije, ratova 1990–1999. i njihovih potomaka*, (2021), 324–331.

31 Вученовић, *Отети идентитет из подинарског завичаја*, 255; Vučenović, „Sport i fizička kultura u Republici Srpska Krajina“, 224–225; Вељко Стамболија, *Повез преко очију. Ратни чланци из Републике Српске Крајине*, (Крушевац: Расиниус, 2020), 35.

зло и мржња увијек могу побједити“.³² Турнир је свечано отворио Горан Хаџић, предсједник РСК, а прво коло финалног турнира одиграно је 1. августа 1993. Оба меча су одиграна у Глини и у оба је постигнут идентичан резултат – 1:1. Неријешено су одиграли „Банија“ и „Шпарта“, пред око 1.500 гледалаца, као и „Хајдук Мирко“ и „Беговача“, пред око 500 гледалаца. „Банија“ је повела голом Ђорђа Бадрића у 23. минути, а изједначење је донио Велибор Лончар у 32. минути. С друге стране, „Беговача“ је повела голом Стојана Лукића већ у 3. минути, а изједначење је донио Милан Кнежевић у 80. минути. Друго коло завршног турнира је одиграно 2. августа. У Петрињи су „Банија“ и „Хајдук Мирко“, пред око 500 гледалаца, одиграли неријешено 0:0, док је у Глини, пред сличним бројем гледалаца, „Динара“ надиграла „Беговачу“ са 2:0 и показала због чега је сматрана фаворитом за освајање титуле првог шампиона РСК. Оба гола за „Динару“ постигао је Жељко Курбалија.³³

Треће коло финалног турнира одиграно је 3. августа 1993. Тимови из источног дијела РСК – „Шпарта“ и „Хајдук Мирко“ у Петрињи су, пред око 1.000 гледалаца, играли без голова – 0:0, док је „Банија“ службеним резултатом 3:0 добила „Динару“, која се, незадовољна суђењем, повукла с терена при резултату 2:0 за „Банију“. Меч је одигран у Глини, пред око 1.500 гледалаца, а голове за „Банију“ постигли су Милић Малић у 13. минути и Миломир Цревар у 55. минути. Управо је други гол глиненске екипе, постигнут на чудан начин, био разлог спорења и узрок великог незадовољства Книњана. Послије фаула над Дејаном Сузићем, играчи „Баније“ су одмах извели акцију и постигли гол „крај зачуђених играча и голмана Динаре“. Пошто је судија признао погодак, „динараши“ су насрнули на судију, а затим напустили терен. С обзиром на то да је прекид трајао 15 минута, судија је одсвирао крај, а утакмица је регистрована службеним резултатом.³⁴

Четврто коло финалног турнира одиграно је 5. августа 1993. „Банија“ је савладала „Беговачу“ са 2:1, док је „Шпарта“ идентичним резултатом надјачала „Динару“. Посљедње, пето коло одиграно је 6. августа.

32 *Први фудбалски шампионат Републике Српска Крајина у сезони 1992/93.*, 7; „Бојно поље замјенити спортским“, *Српски глас*, 1. 10. 1993, 16.

33 *Први фудбалски шампионат Републике Српска Крајина у сезони 1992/93.*, 17–20; Ратко Медић, „Шампион Банија“, *Војска Крајине*, јули–август 1993, 84; Стамболија, *Повез преко очију*, 34.

34 *Први фудбалски шампионат Републике Српска Крајина у сезони 1992/93.*, 21–22; Стамболија, *Повез преко очију*, 34.

„Динара“ је савладала „Хајдук Мирка“ са 2:1, док је „Шпарта“ била боља од „Беговаче“ са 2:0. По завршетку свих мечева, „Банија“ и „Шпарта“ су имале исти број бодова, али је прво мјесто и титула првог шампиона РСК у фудбалу припала глинској екипи, која је имала један постигнути гол више. Међутим, пошто је од шест „датих“ голова, три добила „пар-форфе“, „Банија“ је до шампионског пехара дошла пре свега захваљујући прекинутом мечу с „Динаром“. Шампионској екипи пехар је уручио председник ФС РСК Љупче Мандић, у присуству председника Скупштине РСК Миле Паспаља. За најбољег фудбалера завршног турнира проглашен је Велибор Лончар из „Шпарте“, док је звање најбољег голмана добио Драган Надинић, чувар мреже „Хајдук Мирка“.³⁵

Коначан пласман завршног турнира фудбалског првенства
Републике Српске Крајине

	Клуб	Мјесто	Одигране утакмице	Побједе	Неријешени резултати	Пораз	Гол-разлика	Бодови
1.	<i>Банија</i>	Глина	4	2	2	0	6:2	6
2.	<i>Шпарта</i>	Бели Манастир	4	2	2	0	5:2	6
3.	<i>Динара</i>	Книн	4	2	0	2	5:6	4
4.	<i>Хајдук Мирко</i>	Мирковци	4	0	3	1	2:3	3
5.	<i>Беговача</i>	Шеовица	4	0	1	3	2:7	1

35 Први фудбалски шампионат Републике Српска Крајина у сезони 1992/93., 23; Боро Самарџија, „ФК Банија први шампион Републике Српске Крајине“, *Српски глас*, 16. 8. 1993, 20; „ФК Банија првак“, *Борово*, 26. 8. 1993, 10; Р. Теофиловић, „Завршни турнир фудбалског шампионата“, „Најбољи голман РСК“, *Новости мирковачке општине*, 24. 11. 1993, 10; Вученовић, *Отети идентитет из подинарског завичаја*, 254; Стамболија, *Повез преко очију*, 34–35.

Слика 1: Првак РСК у фудбалу за сезону 1992/1993. ФК Банија из Глине
Стоје сљева надесно: Мраковић Ђуро, Јовић Миодраг, Бјеливук Милош, Тамбић Жарко,
Јовић Мирослав, Цревар Миломир, Коркут Данко, Вујасин Милан; сједе: Малић Милић,
Тепшић Симо, Сузић Дејан, Боромиса Зоран, Вигњевић Небојша, Ђурић Љубиша,
Шикања Перо, Бадрић Ђорђе³⁶

Укупно узевши, први фудбалски шампионат РСК допринио је стварању осјећаја да на том простору постоји још нешто осим рата и смрти, да постоји барем имитација живота. Такође, успјешно организовани финални турнир, као и читав први фудбалски шампионат, одржан упркос тешкоћама, представљао је путоказ за ФС РСК како да у наредном периоду организује фудбалска такмичења. Коначно, побједа „Баније“ на финалном турниру створила је осјећај поноса за Глину, која је, иако мала и на периферији, представљала важно културно и спортско средиште читаве Републике Српске Крајине у раздобљу од 1991. до 1995.

Резиме

Република Српска Крајина је за све вријеме постојања представљала ратно подручје и територију под заштитом Уједињених нација. Наставши у сложеним околностима распада Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Грађанског рата у Хрватској, настојала је да

36 Збирка фотографија Миле Паспаља.

изгради државне институције и створи привид нормалног живота. У складу с тим, осим жестоких политичких борби и константних ратних дејстава, током њеног кратког постојања одвијао се и културни, просвјетни и спортски живот. До краја сезоне 1990/1991. спортска друштва с подручја које је ушло у оквире Републике Српске Крајине надметала су се у такмичењима унутар (Социјалистичке) Републике Хрватске. Када су се ратна дејства интензивирала, а везе са Загребом прекинуле, замро је спорт на широком подручју захваћеном оружаним сукобима. По отпочињању имплементације Венсовог мировног плана и размјештања Заштитних снага Уједињених нација, јавила се жеља да се на „заштићеном подручју“ обнови спортски живот. Најпопуларнији спорт у Крајини, наравно, био је фудбал, а прво фудбалско првенство почело је у другој половини 1992. Играло се по регионалном принципу, а побједници регионалних такмичења сусрели су се на завршном турниру у Глини, који је одржан од 1. до 6. августа 1993. Током неколико дана, пет најбољих крајинских екипа, недалеко од прве линије фронта, надметало се за престижну титулу првог фудбалског првака Републике Српске Крајине. Учествовали су: ФК „Динара“ из Книна, побједник првенства Сјеверне Далмације и Лике; ФК „Банија“ из Глине, побједник првенства Баније и Кордуна; ФК „Беговача“ из Шеовице, побједник првенства Западне Славоније; ФК „Хајдук Мирко“ из Мирковаца, побједник првенства Источне Славоније и Западног Срема; и ФК „Шпарта“ из Белог Манастира, побједник првенства Барање. На врло неизвјесном турниру, само захваљујући бољој гол-разлици, прву титулу првака Републике Српске Крајине освојила је екипа домаћина, ФК „Банија“ из Глине.

Sources and Literature

- Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata (HMDCDR): 21. kordunaški korpus Srpske vojske krajine (196); Vlada Republike Srpske Krajine (4)
- *Prvi fudbalski šampionat Republike Srpska Krajina u sezoni 1992/93.*, ur. Veljko Stambolija. Glina: Informacioni centar Skupštine opštine Glina, Fudbalski klub Banija – Glina, 1993. (Cyrillic)
- *Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.–1995. Dokumenti, X, Dokumenti institucija pobunjenih Srba u Republici Hrvatskoj (srpanj–prosinac 1993.)*, ur. Mate Rupiћ, Slaven Ružić. Zagreb/Slavonski Brod: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2011.

- Baletić, Zvonimir. „UNPROFOR in Croatia“. *Politička misao* 2/1993, 44–54.
- Dejanović, Duško. „Sport na Kordunu u odbrambeno otadžbinskom ratu 1991–1995“. *Kordun u ratu 1990–1995*, Zbornik, ur. Đuro Škaljac, 324–331. Beograd: Udruženje boraca Korduna, Osme kordunaške NO udarne divizije, ratova 1990–1999. i njihovih potomaka, 2021.
- Gulan, Branko. „Prilog istorijatu prve partizanske gimnazije“. *Vojno-istorijski glasnik* 1/1990, 247–262.
- Gulić, Milan. „I serbi di Krajina e la fine della Jugoslavia socialista: dalla proclamazione della Repubblica all disfatta militare (1990–1995)“. *Rivista di Studi Politici* 2–3/2021, 97–133.
- Gulić, Milan. „Kordun u ratu 1991–1995.“. *Kordun: od Vojne granice do Republike Srpske Krajine 1881–1995.*, ur. Momčilo Pavlović, 495–684. Beograd: Institut za savremenu istoriju, 2018. (Cyrillic)
- Gulić, Milan. „Paralelna vlada Riste Matkovića 1992. Prilog proučavanju političkih sukoba u Republici Srpskoj Krajini“. *Istorija 20. veka* 1/2021, 153–174. <https://doi.org/10.29362/ist20veka.2021.1.gul.153-174>
- Gulić, Milan. „Proglašenje Republike Srpske Krajine: u sjenci Vensovog plana“. *Građanski rat u Hrvatskoj 1991–1995*, XI–XII, Zbornik radova, ur. Milojko Budimir, 274–337. Beograd: Udruženje Srba iz Hrvatske, Srpsko kulturno društvo Zora, 2016. (Cyrillic)
- Gulić, Milan. „The Birth of Republic of Serb Krajina“. *Repeating History 1941–1991? Two break-ups of Yugoslavia as repeated History? Serbian perspectives*, ed. Predrag J. Marković, Bojan B. Dimitrijević, 301–324. Belgrade: Institute for Contemporary History, 2021.
- Kovačević, Drago. *NK Dinara Knin 1913–2013. Ni manjeg grada ni većeg kluba*. Beograd: Udruženje bivših igrača i prijatelja NK „Dinara“ Knin-Beograd, 2013.
- Mandić, Ljupče. *NK Bukovica Kistanje 1969–2019: jedna priča*. Kistanje: Organizacioni odbor za obilježavanje 50 godina NK Bukovica, Općina Kistanje, 2019. (Cyrillic)
- Marijan, Davor. *Hrvatska 1989.–1992. Rađanje države*. Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2017.
- Miškulin, Ivica. „Republika Hrvatska i mirovna operacija Ujedinjenih naroda: kada, kako i zašto je došlo do njene realizacije?“. *Historijski zbornik* 1/2011, 121–159.
- Nikolić, Kosta. *Jugoslavija, poslednji dani 1989–1992.*, I, „Svi Srbi u jednoj državi“. Beograd: Službeni glasnik, 2019. (Cyrillic)
- Nikolić, Kosta. *Jugoslavija, poslednji dani 1989–1992.*, II, *Ljudi mržnje, zemlja smrti*. Beograd: Službeni glasnik, 2020. (Cyrillic)
- Novaković, Borivoj Boro. *50 godina nogometa u Baranji (1947/48.–1996/97.)*. Beli Manastir: Zavod za baranjsku povjesnicu, 2005.

- Stambolija, Veljko. *Povez preko očiju. Ratni članci iz Republike Srpske Krajine*. Kruševac: Rasinius, 2020. (Cyrillic)
- Vučenović, Jovan S. *Oteti identitet iz podinarskog zavičaja. Zabilješke o narodu, običajima, tradiciji, istoriji, kulturi, sportu i događajima (otetim identitetima) iz zavičaja Vrljičko-Cetinske Krajine i Kninske Krajine, zapisani poslije 1995. godine*. Beograd: Udruženje prognanika, izbjeglica i interno raseljenih građana u otadžbini Srbiji *Busije* naselje Busije – Zemun, Srpsko kulturno društvo *Zora Knin* – Beograd, 2017. (Cyrillic)
- Vučenović, Jovan. „Nekoliko priloga za istoriju sporta u Krajini“. *Republika Srpska Krajina. Deset godina poslije*, II, ur. Veljko Đurić Mišina, 36–38. Beograd: *Dobra volja*, 2005. (Cyrillic)
- Vučenović, Jovan. „Sport i fizička kultura u Republici Srpska Krajina“. *Republika Srpska Krajina. Istorijski i geopolitički uzroci formiranja, okupacija i posljedice: referati i saopštenja*, Zbornik sa naučnog skupa, ur. Momčilo Subotić, Mirko S. Radaković, Momčilo Diklić, 210–237. Beograd: Udruženje *Krajiški privrednik*, Institut za političke studije, 2016. (Cyrillic)
- *Borovo*, 1993. (Cyrillic)
- *Glasnik Krajine*, 1991. (Cyrillic)
- *Međunarodna politika*, 1992. (Cyrillic)
- *Nova riječ*, 1991. (Cyrillic)
- *Novosti mirkovačke opštine*, 1993. (Cyrillic)
- *Politika*, 1991. (Cyrillic)
- *Službeni glasnik Srpske oblasti Slavonija, Baranja i Zapadni Srem*, 1991. (Cyrillic)
- *Sport*, 1992–1993. (Cyrillic)
- *Srpska nova riječ*, 1992. (Cyrillic)
- *Srpski glas*, 1992–1993. (Cyrillic)
- *Večernje novosti*, 1991. (Cyrillic)
- *Vojska Krajine*, 1993. (Cyrillic)
- *Vukovarske novine*, 1993. (Cyrillic)

Summary

Milan Gulić
Nebojša Stambolija

IN BETWEEN BATTLES: THE FIRST FOOTBALL CHAMPIONSHIP OF THE REPUBLIC OF SRPSKA KRAJINA IN 1992/1993

Abstract: The article describes the circumstances that led to the revival of sports events in the territory of the Republic of Srpska Krajina in the second half of 1992, temporarily interrupted due to the war. First competitions started in football, by far the most popular sport. After the first part of the competition had ended according to the regional principle, the winners of the five regional competitions met at the final tournament in Glina at the beginning of August 1993. The title of the first champion of RSK was taken by the host team, Banija from Glina, ahead of Šparta from Beli Manastir. The paper was written on the basis of press and publications from Krajina and sports press from Serbia, relevant literature, material from Croatian archives and published memories.

Keywords: Civil War in Croatia, Republic of Srpska Krajina, football, first football championship, Glina, Banija, Dinara, Šparta, Hajduk Mirko, Begovača

The Republic of Srpska Krajina has been a war zone and a territory under protection of the United Nations throughout its existence. Since it was created in the complex circumstances of the collapse of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia and the Civil War in Croatia, it tried to build state institutions and create a semblance of normal life. Accordingly, besides fierce political battles and constant warfare, some sort of cultural, educational and sports life was going on. Until the end of the 1990/1991 season, sports clubs from the area that later became part of the Republika Srpska Krajina competed in competitions within the (Socialist) Republic of Croatia. When the war intensified, and ties with Zagreb were cut off, the sport died in a wide area affected by armed conflicts. When the implementation of the Vance Peace Plan and the deployment of the United Nations Protection Force began, there was a desire to restore sports life in the “protected area”. The most popular sport in Krajina was, of course, football, and the first football championship began in the second half of 1992. It was played according to the regional principle, and

the winners of the regional competitions met at the final tournament in Glina, which took place from August 1 to 6, 1993. Over the course of several days, the five best Krajina teams, not far from the front line, competed for the prestigious title of the first football champion of the Republic of Srpska Krajina. The following participated: FC Dinara from Knin, winner of the championship of Northern Dalmatia and Lika; FC Banija from Glina, winner of the championship of Banija and Kordun; FC Begovača from Šeovica (near Pakrac), winner of the championship of Western Slavonia; FC Hajduk Mirko from Mirkovci, winner of the championship of Eastern Slavonia and Western Srem; and FC Sparta from Beli Manastir, winner of the Baranja Championship. In a very uncertain tournament, only thanks to a better goal difference, RSK's first championship title was won by the host team, FC Banija from Glina.